

38716
Cik-106

T.C.
BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

29.08.2014

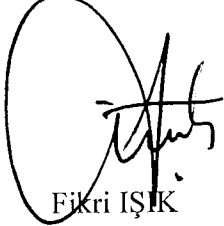
Sayı : 86782684 - 610 / 200
Konu : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
TBMM Ana Bina Bakanlıklar-ANKARA

İlgi: 12/02/2014 tarih ve 43452547-120.00-164370 sayılı yazı.

İzmir Milletvekili Sayın Rahmi Aşkın TÜRELİ'nin, "Sanayi sektörüne" ilişkin olarak tarafımdan cevaplandırılmasını istediği (7/38716) esas nolu yazılı soru önergesi ile ilgili cevap ekte takdim edilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Fikri IŞIK
Bakan

EK:
Soru Önergesi Cevabı (7 Sayfa)

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN RAHİM AŞKIN TÜRELİ'NİN
7/38716 ESAS NOLU YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR

Sanayi sektörü bir ülkenin kalkınma stratejisinin temelinde yer alan bir sektördür. Bununla birlikte, AKP döneminde ülkemizin sanayileşmesi alanında atılması gereken adımlar atılmamış olup, bu durumu sanayiye ve sanayinin ekonomi içindeki nispi konumuna ilişkin birçok göstergede izleyebiliriz.

Nitekim sanayi sektörünün milli gelir içindeki payı (vergiler ve sübvansiyonların temel sektörlere dağıtıldığı bir yapıda) 2002 yılında yüzde 21 iken, 2012 yılında 1,6 puanlık bir azalışla yüzde 19,4'e gerilemiştir. Sanayi içinde özellikle imalat sanayi alt sektörüne baktığımızda, milli gelir içindeki payında daha fazla bir azalış olduğunu ve imalat sanayinin milli gelir içindeki payının 2002 yılında yüzde 17,8 olan seviyesinden, 2,2 puan azalarak 2012 yılında yüzde 15,6'ya gerilediği gözlenmektedir. Bununla birlikte, Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda temel hedeflerinden birinin sanayinin milli gelir içindeki payının artırılması olduğu düşünüldüğünde, sanayideki bu görece düşüş endişe uyandırmaktadır.

Diğer taraftan, istihdam göstergeleri de sanayi açısından parlak bir tablo ortaya koymaktan uzaktır. Nitekim sanayi istihdamının toplam istihdam içindeki payı 2004 yılında yüzde 20 olan seviyesinden 0,9 puan azalarak 2012 yılında yüzde 19,1'e gerilemiştir. Sanayi sektörü, tarım ve hizmetler sektörleri ile kıyaslandığında, daha az kişinin çalıştığı ama buna rağmen daha yüksek katma değer yarattığı bir sektördür. Bununla birlikte, Türkiye'de ağırlıklı olarak emek yoğun ve teknoloji yoğunluğu düşük bir sanayi yapısı egemendir. Bu kapsamda, çalışan başına katma değer düşük olduğu, verimlilik seviyelerinin yüksek olmadığı bir sanayi yapısı ile Türkiye'nin sanayileşmesi ve üretim ve ihracatta teknoloji yoğunluğunu artırması mümkün gözükmemektedir.

Bu bilgiler ışığında;

Soru 1- AKP döneminde sanayi sektörünün milli gelir içindeki payının artmayıp, aksine azalmasını hangi nedenlere bağlıyorsunuz?

Cevap 1-

Türkiye son 12 yıldır neredeyse aralıksız büyümekte ve refahını artırmaktadır. Bilindiği üzere ülkelerin refahı arttıkça, refahla paralel olarak hizmetler sektörü ülkelerde ağırlık kazanmaktadır. Ayrıca; son on yıldır teknoloji, finans, ulaştırma ve iletişim alanlarında dünyada yaşanan gelişmeler de hizmetler sektörünü ön plana çıkartmıştır. Tüm bu gelişmelere rağmen ülkemizde sanayi sektörünün son on yıldır ekonomi içinde sahip olduğu ağırlık neredeyse değişmemektedir. Bir başka deyişle sanayimiz hizmetler sektöründeki gelişmelere ayak uydurabilmiş ve sahip olduğu katma değer yaratma gücünü korumuş hatta geliştirmiştir. Bu da göstermektedir ki ülke büyümesinde sanayi sektörü hala öncü olmaya devam etmektedir. Ayrıca; sanayi sektörümüz ülkenin sağlıklı büyümesinde çok önemli bir görev üstlenmektedir. Bugün bakıldığında ihracatımızın %95'i sanayi ürünlerinden

oluşmaktadır. İhracatımızın rekor kırdığı bir dönemde sanayi ürünlerinin bu kadar yüksek bir paya sahip olması sanayimizin geldiği nokta açısından umut vericidir. Dolayısıyla sektörel katma değerlerdeki gelişmeler incelenirken tüm dünyada hizmetler sektöründe yaşanan hızlı büyüme ve artan refahın getirdiği hizmet talebi göz önünde tutulmalıdır. Bu durum sanayi sektörünün gelişmediği ya da büyümediği manasına asla gelmemektedir.

Ülkemiz son on yıllık gelişimine bakıldığında tarımda çalışan nüfusun hızlı bir şekilde çözüldüğünü burada çalışan işgücünün diğer alanlarda istihdam edildiği görülmektedir. Bu durum ayrıca beraberinde hızlı şehirleşmeyi de beraberinde getirmektedir. Gayri safi yurt içi hesaplarının ayrıntılarına bakıldığında gayrimenkul faaliyetleri sektörünün cari fiyatlarında milli gelir içindeki payı artarken, sabit fiyatlarla payı son on yılda gerilemektedir. Yaşanan şehirleşmenin bir yansıması olarak sanayi dışı sektörler arasında yer alan konut kiralama ve gayrimenkul edindirme gibi sektörlerde fiyat artışları baskın hale gelmiş, cari fiyatlarla artış, sabit fiyatlarla artıştan daha hızlı olmuş, bu da cari fiyatlarla sanayinin milli gelir içindeki payını düşürmüştür.

Sanayi ürünleri yapısı itibariyle uluslararası ticarete konu olan mallardır. Hizmet sektörü ise genel itibariyle yerinde üretilmekte ve tüketilmektedir. Dolayısıyla hizmet kalemlerinde fiyat artışları rahat yapılabilir. Fakat sanayi ürünlerinde fiyat artışları kolay olamamaktadır, çünkü yerli fiyatın yükselmesi durumunda eşdeğer ürün ithal edilebilmektedir. Bu durum tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hizmetler enflasyonunun sanayi ürünleri enflasyonundan fazla olmasına yol açarak cari fiyatlarla ölçülen milli gelir içinde hizmetler sektörünün payını artırmıştır.

Dünyada son 12 yılda yaşanan gelişmelere bakıldığında da ülkemizdekine benzer değişimler gözlenmektedir. Ülkemizde şehirleşmenin çok geç başladığı da göz önüne alınırsa dünya örneklerinde sanayinin payının düşmesi daha da çarpıcıdır. Türkiye aldığı mesafe itibariyle bir çok ülkeden çok daha iyi konumdadır. Dünya Bankası verileri incelendiğinde İspanya, Brezilya, Fransa, İtalya, İngiltere, ABD ve daha bir çok ülkede sanayi sektörünün payının Türkiye'ye göre daha düşük olduğunu ve son 10 yılda yaşanan düşmenin Türkiye'den çok daha fazla olduğunu görmekteyiz.

TÜİK tarafından açıklanan "Ana Faaliyet Kollarına Göre Sabit Fiyatlarla Gayri Safi Yurtiçi Hasıla" verileri incelendiğinde, sanayi sektörünün tüm dünyadaki refah artışına paralel olarak ekonomideki payının azalması beklenirken, sabit fiyatlarla ölçüldüğünde son on yıldır sanayi sektörünün payının arttığı, cari fiyatlarla ölçüldüğünde ise sanayi sektörünün payında sadece %1 civarında bir azalış meydana geldiği görülmektedir. Bir başka deyişle yaşanan tüm gelişmelere rağmen fiyat hareketlerinden arındırıldığında sanayi sektörü büyümeye devam etmekte ve ülke büyümesinin lokomotifi olmaktadır.

Yıllar	Sanayi Sektörünün Ağırlığı (Sabit Fiyatlarla)	Sanayi Sektörünün Ağırlığı (Cari Fiyatlarla)
2003	31,2	24,9
2004	31,9	24,8
2005	32,0	24,7
2006	32,9	24,9
2007	33,3	24,8
2008	32,6	24,5
2009	31,3	23,0
2010	32,7	23,6
2011	33,0	24,4
2012	32,9	23,8
2013	32,9	23,6
Kaynak: TÜİK (Ana Faaliyet Kollarına Göre Sabit/Cari Fiyatlarla Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Tabloları)		

Soru 2- Sanayi istihdamının toplam istihdam içindeki payının ciddi biçimde değişmemesinin, sanayi sektöründe çalışan başına katma değer düşük olduğu, emek yoğun ve teknoloji yoğunluğu düşük bir sanayi yapısına işaret ettiği tespitine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?

Cevap 2-

Ülkemiz son on yıldır hem büyümekte hem de büyümesini istikrara oturtmaktadır. Nitekim ülke geliştikçe tarımla uğraşan nüfus başka alanlara yönelmekte ve ülke insan kaynağı daha verimli kullanılmaktadır. Tarımla uğraşan nüfusta yaşanan hızlı düşüşe rağmen, sanayi sektörü bu çözülmeye olumlu cevap verebilmiş ve büyüyen yapısında hem işgücüne yeni katılanları hem de tarım sektöründen gelenleri istihdam edebilmiştir. Ülkemiz tarım sektöründeki çözülme sonucunda hizmetler sektörü en büyük payı absorbe ederken, sanayi sektörü de bu duruma gereken hızda cevap verebilmiştir. Hizmetler sektörüne göre sanayi sektöründe istihdam oluşturmak daha maliyetli olmasına rağmen (hizmetler sektöründe çalışan başına düşen yatırım maliyeti, sanayi sektörüne göre daha düşüktür), 2002 yılına göre 2013 yılında imalat sanayi istihdamı % 24,1 oranında artmıştır (Tablo 1). Ayrıca, imalat sanayi istihdamının toplam istihdam içindeki payı da 2002 yılında % 17,5’den 2013 yılında % 18,1’e yükselmiştir.

Bununla birlikte, yine TÜİK verilerine göre imalat sanayinde çalışan kişi başına düşen milli gelir 2002 yılında 4.297 TL’den 2013 yılında 6.357 TL’ye (%48 artış) yükselmiştir (Tablo 1). Bu rakamlar imalat sanayinde çalışan başına düşen milli gelir değerinde bir durağanlık ya da düşüş olmasının aksine, ciddi oranda bir yükselişin olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla çalışan kişi başına düşen milli gelirdeki söz konusu artış oranları, doğal olarak çalışan kişi başına üretilen katma değer de arttığına işaret etmektedir.

Tablo 1: 2002-2013 Dönemi Sabit Fiyatlarla Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla ve İstihdam

Yıllar	Tüm Sektörler			İmalat Sanayi				
	A. Gayri-Safi Yurtiçi Hâsıla (TL)	B. İstihdam (Bin)	(A/B) (TL / Kişi)	C. Gayri-Safi Yurtiçi Hâsıla (TL)	D. İstihdam (Bin)	(C/D) (TL / Kişi)	Toplam GSYH İçindeki Payı (%)	Toplam İstihdam İçindeki Payı (%)
2013	122.869.626.301	25.524	4.814	29.446.350.826	4.632	6.357	24,0	18,1
2012	117.315.222.988	24.821	4.726	28.370.054.075	4.420	6.419	24,2	17,8
2011	114.691.307.154	24.110	4.757	27.890.450.086	4.367	6.387	24,3	18,1
2010	105.300.828.687	22.594	4.661	25.355.340.007	4.216	6.014	24,1	18,7
2009	96.553.011.221	21.277	4.538	22.273.917.290	3.870	5.756	23,1	18,2
2008	100.110.904.786	21.194	4.724	24.015.322.574	4.235	5.671	24,0	20,0
2007	98.864.796.445	20.738	4.767	24.042.143.921	4.088	5.881	24,3	19,7
2006	94.312.936.078	20.423	4.618	22.760.496.133	4.066	5.598	24,1	19,9
2005	87.733.053.068	20.066	4.372	20.984.291.310	3.994	5.254	23,9	19,9
2004	80.860.700.283	19.632	4.119	19.392.073.207	3.742	5.182	24,0	19,1
2003	73.784.048.554	21.147	3.489	17.362.208.667	3.664	4.739	23,5	17,3
2002	70.631.335.584	21.354	3.308	16.033.218.704	3.731	4.297	22,7	17,5

Kaynak: TÜİK

İmalat sanayinde teknoloji yoğunluğu konusuna gelince, bu konuda imalat sanayi ihracatımızın teknoloji düzeyi bize önemli sonuçlar vermektedir. Türkiye'nin toplam ihracatı içinde imalat sanayi ürünlerinin payı, 1980'de yüzde 37 düzeyinde iken, 2013'de bu oran yüzde 94'ler seviyesine ulaşmıştır. Yüzde 94'ü imalat sanayi ürünlerinden oluşan ihracatımızda, ürün ve pazar çeşitlendirmesinin yanında, 2002 yılından 2013 yılında düşük teknoloji ürünlerden orta teknoloji ürünlerine doğru güçlü bir geçiş yaşandığı görülmektedir.

Ülkemizde düşük teknoloji grubuna giren ürünlerin toplam imalat sanayi ihracatı içindeki payı 2002 yılında yüzde 47,2 iken, bu oran 2013 yılında yüzde 34,8 düzeyine gerilemiştir. Diğer taraftan yine aynı dönemler için, orta-düşük teknoloji ürünlerin toplam imalat sanayi ihracatı içindeki payı yüzde 22,6'dan yüzde 30,6'ya, orta-yüksek teknoloji ürünlerin payı ise yüzde 24,2'den yüzde 31,5 seviyesine yükselmiştir. Yine yüksek teknoloji sektörlerin ihracatında 2002'den 2013 yılına yüzde 116,2 oranında (yaklaşık 2,2 kat) bir artış gerçekleşmiştir.

Tüm bu rakamlar bize imalat sanayinde hem nicelik hem de nitelik olarak bir yükselmenin olduğunu göstermektedir.

Soru 3- Katma değeri düşük mal ve hizmet üretiminin ve düşük verimlilik seviyelerinin yaygın olduğu bir sanayi yapısı ile Türkiye'nin sanayileşebilmesi ve üretim ve ihracatta teknoloji yoğunluğunu artırması nasıl mümkün olacaktır?

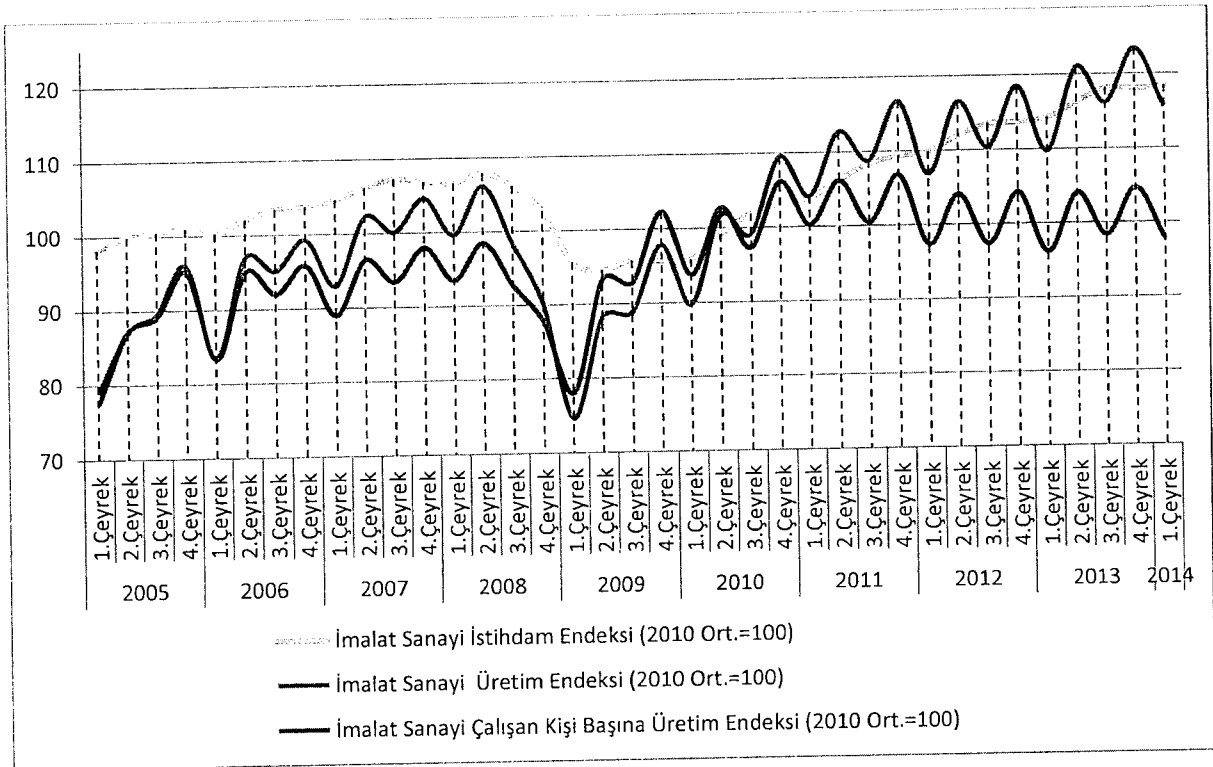
Cevap 3-

Ülke olarak temel hedeflerimizden birisi, düşük teknoloji ürünlerden orta teknoloji ürünler geçişte gösterilen başarıyı, yüksek teknoloji ürünler geçişte de göstermektir. Doğal olarak bu geçişin önce düşük teknolojiye, bir sonraki aşamada ise orta teknolojiye, yüksek teknolojiye geçiş şeklinde olmasıdır. Söz konusu hedef doğrultusunda sanayinin yapısal dönüşümünün gerçekleştirilmesine katkı sağlamak ve yönlendirmek amacıyla gerekli strateji belgeleri ve eylem planları hazırlanarak uygulamaya konmuştur.

Bu kapsamda Bakanlığımız tarafından hazırlanan Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi (2011-2014), uygulama, izleme ve değerlendirme süreçleri üç yılı aşkın bir süredir başarıyla yürütülmektedir. 2014 yılı sonunda süresi tamamlanan söz konusu Belgenin hazırlık çalışmaları ise Bakanlığımızca yapılmaktadır.

Bununla birlikte, sanayideki alt sektörlerin rekabet gücünün yükseltilmesine yönelik olarak yürütülen sektörel strateji çalışmalarına da Bakanlığımızca devam edilmekte olup, bugüne kadar 6 sektörel strateji belgesi uygulamaya girmiştir.

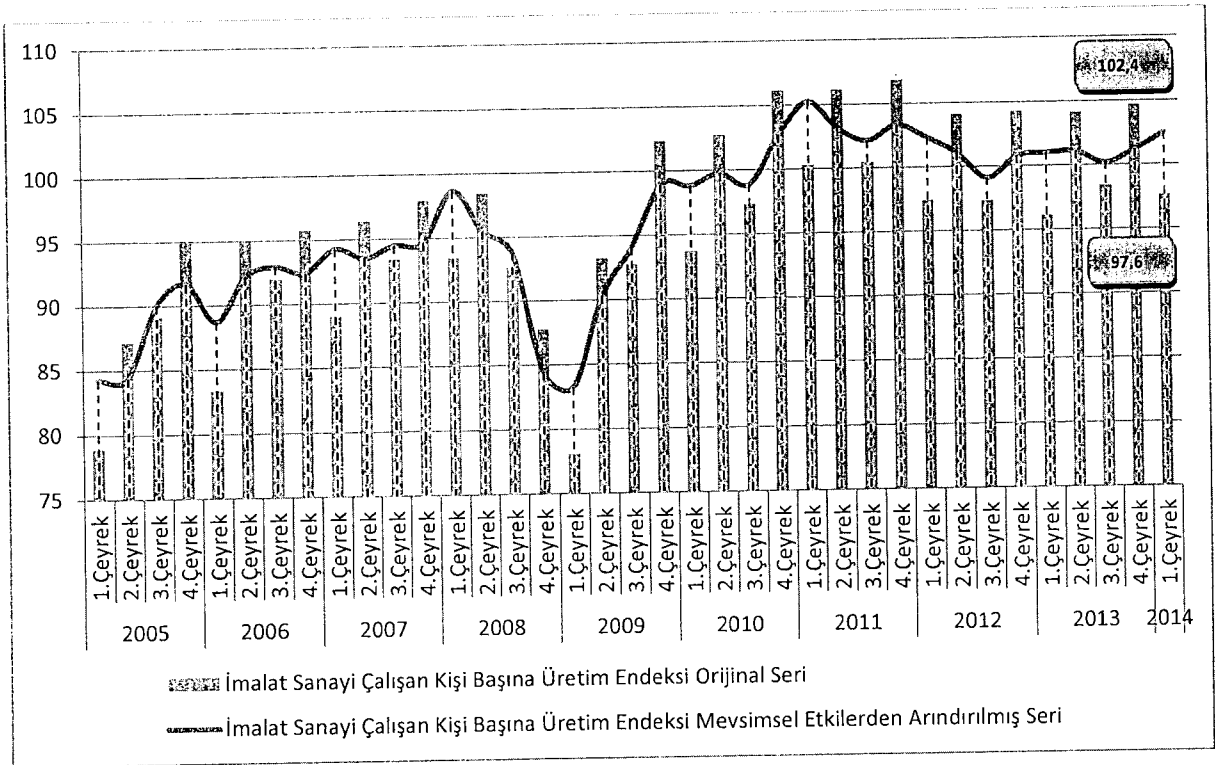
Tüm stratejilerimizde katma değeri yüksek ürünlerin üretim ve ihracat içerisindeki paylarının artırılması temel hedef olarak belirlenmiş ve ilgili eylem planları da bu hedefe yönelik olarak kurgulanmıştır.

Şekil 1 İmalat Sanayi Çalışan Kişi Başına Üretim Endeksi Değişimlerinin Yapısı

Soruda geçen sanayideki düşük verimlilik konusuna gelince, bu konuda Şekil 1 ve Şekil 2 ile verilen grafiksel değerler bize önemli sonuçlar vermektedir. Şekil 1'de görüldüğü üzere istihdam endeksi, 2010 yılı birinci çeyreğinden itibaren son 17 çeyrekte, yıllık ortalama %6,72 ile düzenli olarak artmaktadır. Bahsi geçen son 17 çeyrekte üretim endeksi ve işgücü verimliliğinin yıllık ortalama büyümeleri sırasıyla %8,06 ve %1,25 olarak gerçekleşmiştir. İstihdam düzeyine 2005 yılından itibaren bakıldığında; son dönemlerde istihdam düzeyinin artarak en yüksek seviyeye ulaştığı görülmektedir. Benzer şekilde üretim endeksi de önceki yıllara göre karşılaştırıldığında en yüksek seviyeye 2013 yılı dördüncü çeyreğinde ulaştığı ortaya çıkmaktadır. Böylece işgücü verimliliği seviyesinin ana belirleyicisi, geçmişe göre istikrarlı biçimde artan istihdam endeksi ve istihdamdan daha hızlı artan üretim endeksi olmuştur. Bu durum Şekil 2 ile verilen mevsimsel etkilerden arındırılmış çalışan kişi başına üretim endeksinde de görülmektedir.

İstihdam yaratan üretim artışlarının görüldüğü imalat sanayi, ülke ekonomisinde lokomotif olma rolünü istikrarlı seyreden verimlilik düzeyleri ile de sürdürmektedir.

Şekil 2. İmalat Sanayi Çalışan Kişi Başına Üretim Endeksi ve Mevsimsel Etkilerden Arındırılmış Endeks

Şekil 2'de görüldüğü üzere, çalışan kişi başına üretim endeksi, mevsimsel etkilerden arındırılmış seriler kullanılarak incelendiğinde, 2005 yılından 2014 yılı 1. Çeyrek Dönemine kadar kriz dönemi hariç tutulduğunda belirgin ve istikrarlı bir şekilde yükseliş göstermektedir.

Sonuç olarak, Şekil 1 ve Şekil 2 ile verilen grafiksel değerler bize sanayideki istihdam ve üretim artışına ve ayrıca çalışan başına düşen üretim artışına işaret etmektedir. Bu durum da doğal olarak ikinci sorunun cevaplanmasında da belirtildiği üzere, verimlilik artışıyla birlikte

alıřan bařına dūřen milli gelirin dolayısıyla katma deęerin her geçen yıl yūkseldięini gōstermektedir.